

Вона вже йде

Ясунарі Кавабата

Під землею загуготіло, дім задрижав, шибки задзенькотіли.

— О, вже! — радісно вигукнув Сакіо й вискочив на веранду.

В садку, що був часткою змішаного лісу, пронизливо закричав фазан.

То був перший цього літа досить великий вибух вулкана Асама.

Видно було, як у клубах диму, що стовпом знявся з кратера, феєрверками бухає вогонь. Чи то блискавки? Чи розпечене каміння?

Батько й мати Сакіо спостерігали виверження, спокійно сидячи в кріслах. З вікна тої кімнати добре було видно вулкан Асаму й не конче виходити на веранду.

У Каруйдзаві навіть ціна на земельні ділянки залежала від одного: видно чи не видно Асаму. Вже стало звичаєм, що й орендарі вілл та відвідувачі спочатку, мов привітання, говорили, що видно Асаму.

Ця віддавна славна гора не тільки окутувалася хмарами й туманом, а й разом з порами року та дня змінювала свій колір, хоч це був звичайний незгаслий вулкан, а сама гора зовсім лиса.

Вілла Сакіо стояла на осонні пагорба до півдня, а що з заходу, звідти видно Асаму, також схил, то змішаний ліс було вирубано тільки там. Для затінку від західного сонця залишили один великий в'яз.

В'яз стояв самотньо, ніщо не заступало його, віття, що росло вільно й розлого, тяглося на захід, трохи обвисло, й здавався він більший від самого дому. Дрібне листя тремтіло навіть від такого легкого повіву, якого не відчуває людина.

У дитинстві Сакіо щоліта закохано милувався тим в'язом. Він називав його зеленою парасолею щастя. Пам'ятав, як колись давно мати сідала в плетене крісло під тим в'язом, брала на руки його, а він дивився на небо, що проглядало крізь листя.

Ще змалку, коли Асама вивергалася, він завжди вискакував на веранду, й батько сміявся з нього. Він і сам не знав, чому так чинить.

І веранда їхнього дому заходила з півдня на захід, щоб було видно Асаму.

В'яз був трохи на південний захід, Асама — праворуч від нього, трохи на північний захід.

Того разу, коли Сакіо вискочив на веранду, була місячна ніч.

У спокійне небо, що в місячній сяйві ясніло далеко, знялися клуби диму.

Вони мовби злились у велетенську скелю. Мовби двигнули м'язами землі.

Спочатку здавалося, що то не дим, а страшною силою спресоване якесь тверде тіло.

Потім виверження, знявшись на висоту кількох тисяч сяку, заслонило небо й розсипало попіл на віддалі не одного рі. Здавалось, то постріл з гармати Землі, а в ньому вся її сила. Хтозна, чи є ще інша форма, в якій можна було б побачити таку велику потугу.

Та й це не цунамі, що вдаряє об скелю, тут можна спокійно дивитися на такий згусток сили.

Фотографи, коли чатують на виверження Асами, мовби змагаються в тому, щоб схопити мить вибуху. Сакію також намагався не пропустити цього.

Згодом дим перестав витягатися й розповзатись на всі боки, вибуху наче й не було. Напруга ослабла, все стало тепер не таке чарівне. Феєрверків-блискавок у клубах диму вже не було. Коли бачиш мить вибуху, то забуваєш про страх, груди переповнює почуття радості, а коли дим заслонить небо аж над головою, то відразу бере страх.

Це так, мовби людина, зненацька відчувши силу Великої Природи, і сама набирає сили, а потім слабне.

Цього разу Сакію мав нагоду надзвичайно добре побачити виверження, бо вибіг відразу на підземний гуркіт.

Місячне небо плоскогір'я підсилювало відчуття тягаря тих клубів диму, подібних до кам'яних брил.

А що допіру звечоріло, то багато людей бачили це. Але його огорнула самота, здавалось, тільки він бачить це виверження. Мов у безлюдний світ пустелі, прийшов гнів духа Землі.

Раптом усе затихло, як на мертвім полі.

Сакію обняв одною рукою круглий стояк веранди й німо дивився.

Клуби диму корчилися, скручувались і потроху витягалися.

Дим клубочивсь плавно, але йшов угору метрів двадцять на секунду. За хвилину вже був на висоті тисячі метрів.

Вітру не було, й клуби диму знялися рівним стовпом, а голова розкрилась, як гриб чи парасоля.

Потім дим розійшовся довкола.

Заступив небо просто над Сакію.

Дим ішов із заходу, а місяць був напроти — на сході, і там, де стикалися клуби диму з місячним сяйвом, залишалося тьмяне світло, мов смуга туману.

Сакію відчув, що та хмара гострого світла, об яку розбивається товща диму, сіє страх.

І в цю мить його плеча торкнулася рука Хіроко.

Йому блиснула думка, чи запах тої жінки не є запахом виверження.

Він так зачудовано спостерігав виверження, що серце його лишалось відкритим.

Сакію був під враженням, що запах її тіла вдихнув глибоко-глибоко у свої груди. Плече затремтіло.

— Страшно, еге? — мовила Хіроко і прихилилась до нього.

— Зовсім ні.

Сакію видалося, що його голос прозвучав пронизливо, і він похилив голову.

В садку, десь поряд з криками фазана, ледь пробивалося місячне світло, а земля була темна.

Він знову глянув угору.

— Страшно, га? — знову прошепотіла Хіроко.

Хмара чорного диму, як зловісна запона, заслонила місячне сяйво й потроху спадала вділ.

— Зовсім ні, — непривітно озвався він.

— Невже? Сакіо-сан, ви так любите дивитися на виверження?

— Я не казав, що люблю.

— Але навіть ваша мама щойно так сказала. А коли вискочили, вона засміялася, що ви дивна дитина.

Хіроко говорила так, як у дитинстві, але голосом закоханої людини. Клуби диму полонили й її, а відчуття страху було більше, ніж вона сама відчула.

Сакіо мовчав.

Його серце полонила дівоча лагідність її голосу, та чомусь огорнув смуток, мабуть, від спогадів дитинства.

Хіроко, поклавши пальці на його плече, мовби дала знак:

— Ходім до хати?

— Еге.

Він стояв.

— Доки будете так дивитися? Цікаво?

Але й вона не йшла.

— Сакіо-сан, ваша мама дуже недобра жінка, — Хіроко ледь усміхнулася. — Спочатку оглядала мене, а потім здивовано сказала, що я добре засмагла. І додала, що якби була жива моя мама, то цього року казала б мені грати в теніс чи щось таке. Нащо було згадувати про мою маму? Тож я встала й прийшла сюди. Вона отямилася, що забагато наговорила, але... Негарно, що я встала й пішла. Мені ніяково, то ходімте разом до кімнати.

— Коли померла твоя мама?

— Мама? — Хіроко відповідала мовби пальцями на його плечі. — Коли я мала сім років. Того року, як я пішла до школи. Бо народилася в першій половині року.

Він тілом відчув навіть м'якість її пальців. Здавалось, вони гарячі.

Щоки запашіли від одчуття, що її пальці торкаються його ключиці, а він був тільки в сорочці поверх літньої білизни.

— Невже те, що я їм сказала, було таке несподіване для батька й матері Сакіо-сана? — мовби міркувала вголос вона.

Він не відповів. Не мав, що відповісти, а ні, то мусив побороти дитячий сором.

— Вони, здається, дуже здивувалися. Чи я не прийшла, щоб сказати все?

Сакіо далі мовчав. В ньому вже заворушилося невиразне обурення, але тут по бляшаному дахові заторохкотіло. Це нагадувало сильний град, але звук був дрібніший і глухіший.

— Ой! — Вона перелякано обняла його за плечі. — Як моторошно!

Удари дужчали. На дах падало каміння. Било й по листях дерев.

— Стережіться, Сакіо-сан! — Вона хотіла відтягти його, але він не поступався.

— Дарма, все гаразд. То тільки вулканічний пісок.

— Пісок? То не пісок, а каміння.

— Ні, то ще називається вулканічним піском. Менш як три міліметри — вулканічний пісок.

— Ого! — вона була здивована.

І дах і садок озивалися метушливим перестуком. Звук був нерівний, і від того ставало ще моторошніше.

Хіроко заціпеніла.

— Сакіо! Сакіо!.. — гукала мати.

— Сакіо-сан! — трепетливо промовила Хіроко й поклала другу руку на його плече, мовби тягнучи назад: — Тут справді небезпечно.

— Нічого, нічого, — він мало не силою вивернувся.

— От біда! — Хіроко похитнулася. — Такий дивак.

А потім звіддалік глянула йому у лице.

— Ой, Сакіо-сан! Ви плачете? Чому?

Сльози бігли з його очей.

— Чому? Пробачте. Через мене?

— Ні.

— А що завдало жалю?

— Я не маю жалю.

— А чому?

Сакіо й сам не знав. Він навіть не усвідомлював, що плаче.

Може, коли почув, як падає на дах дрібне каміння, щось перевернулося в душі?

Йому на очі найшли сльози тільки тому, то навіялося щось чисте й ніжне з дитинства, про що вона й гадки не мала.

Втім, Сакіо подумав, що це від зарозумілості п'ятнадцяти-шістнадцятирічного юнака.

Вона стояла, припавши до нього, а на душі було неспокійно.

— Попіл падає, — мовив Сакіо.

Тихим шерехом попіл падав на листя дерев.

Дрібне каміння вже стукотіло де-не-де.

— Так. Попіл падає. Скоро буде спокійно, — мовила вона.

— Еге ж.

— Сакіо-сан, ви вже також спокійні.

Він на це нічого не відповів, тільки сказав:

— Мабуть, далеко сягає той попелопад. — І глянув на небо.

Місячна ніч, скаламучена, мов важкий сірий туман, тепер здавалася непривітною півтемрявою. Обоє насторожено слухали, як на садок сиплеться попіл.

— Гарно шелестить? — тихо мовила вона, поглядаючи на нього. — Що ж, я йду. Ви не будете плакати?

Він мовчав.

Вона попрощалася з його батьками через вікно.

Мати вийшла на веранду й радила перечекати, поки перестане падати попіл. Сакіо озвався:

— Мамо, парасолю.

— Ага, — мати поклікала служницю й звеліла принести парасолю.

— Мамо, ще одну.

— Так, Сакіо!.

— Ні, не треба. Все гаразд, тьотю, — мовила Хіроко, вийшла в садок і рушила дорогою вділ.

Сакіо пішов навздогін.

Вона, почувши його кроки, зачекала під великим горіхом.

— Дякую, я до міста. — Хіроко тримала парасолю над Сакіо. — Знаєте, мені парасолі не треба.

— Я понесу.

— Не треба.

— Понесу.

— Так?

Хіроко передала парасолю Сакіо.

— Минулого літа, коли було велике виверження, я поставив цю парасолю в садку верхом до землі.

— Набралося попелу?

— Так. Третина відра.

Вони ішли розмовляючи, й Хіроко знову легко обняла його за плечі.

Під одною парасолею так іти було зручніше, але він замовк.

Хіроко лагідно озвалася:

— Що сталося? Знову жаль?

Вони перейшли з лісової стежки кладкою й вибралися на широку дорогу. Падало тьмяне місячне світло.

— Хіроко-сан, чому ви виходите заміж? — несподівано запитав він.

Вона здригнулась, але ясно всміхнулася.

— А що? Що дивного в тому, що я виходжу заміж?

— Йти в дім людини, якої добре не знаєш, — випалив він і додав тремтливим голосом: — Хоча Хіроко-сан подобається багатьом... Я знаю.

— Йти в дім людини, якої добре не знаєш, так? — наспівом повторила вона, як папуга. — Отаке скажете.

— Для мене це якось дивно, — роздратовано сказав він і, знизавши плечима, скинув її руку.

Він вважав за невивічливе, що дівчина, яка виходить заміж, так просто обіймає його за плечі.